

UVOD

Tabula 21. predstavlja doprinos obilježavanja 200. godišnjice rođenja Fjodora Mihajloviča Dostojevskog (1821. – 1881.), jednog od najvećih pisaca svjetske književnosti. Simbolično je odabran broj 21 *Tabule* jer je 2021. godine na Filozofskom fakultetu u Puli proveden projekt „Dani Dostojevskog“ koji je uključio niz događanja koja su se odvijala od 1. listopada do 18. studenog 2021. godine. „Dani Dostojevskog“ okupili su ponajbolje Dostojeviste svjetska glasa i poštivatelje lika i djela F. M. Dostojevskog, organiziran je okrugli stol, prikazan je ruski film „Bijele noći“ u Gradskoj knjižnici u Puli, videopredavanja „Svojim glasom“ o osam autorovih novela, organizirana je interaktivna izložba u Gradskoj knjižnici „Obojimo Dostojevskog“ koja je zainteresirala i okupila sve generacije i širu publiku, a sve je bilo dobro popraćeno u medijima i na društvenim mrežama.

Budući da su nakon okrugloga stola o Dostojevskom pristigli znanstveni radovi dobili jako dobre i pozitivne recenzije, uredništvo *Tabule* odlučilo je da se svi radovi prevedu na hrvatski jezik i tako najnovija istraživanja i saznanja o Dostojevskom podijele i s hrvatskom čitateljskom publikom.

Prijevod na hrvatski jezik bio je izazovan jer se radi o znanstvenim radovima, iako radovi uključuju i direktne književne citate, poglavice iz djela Dostojevskog. Nadamo se da smo u tome uspjeli.

U kulturnom prostoru suvremenoga svijeta aktivno „žive“ i međusobno djeluju „jaki“ književni tekstovi, koji s punim pravom imaju status nacionalnoga i svjetskoga kulturnog naslijeđa. Upravo na temelju takvih tekstova, visoke kulturne i estetske vrijednosti, široko poznatih većini potencijalnih čitatelja, kritičara i istraživača, neosporno priznatih kao pouzdanih čuvara kulturnih informacija i pamćenja te koji su tradicionalni predmeti prevođenja na strane jezike i „jezike“ drugih semiotičkih sustava, svjetska zajednica upoznaje književnost kulture-izvora, kao i međusobno djelovanje nacionalnih književnih sustava. Analogno pojmu „jakoga“ teksta možemo govoriti o „jakim“ (znakovitim) imenima nacionalnih i svjetskih kultura.

U kontekstu ruske kulture, koja posjeduje inherentno svojstvo književnoga centrizma, kategoriji „jakih“ imena prije svega pripadaju imena ruskih pisaca, koji su ambasadori ruske kulture, a njihova su djela autorske posjetnice. Ovaj zbornik radova uključuje članke posvećene istraživanju različitih aspekata

djela F. M. Dostojevskog – priznatog klasika ruske književnosti. Pisac je poznat daleko izvan granica Rusije, a njegovo književno naslijeđe i dalje izaziva interes kod čitatelja i znanstvenika iz različitih zemalja svijeta.

Jasmina Vojvodić (Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu) istražuje prisutnost narativnih strategija, religijsko-filozofskih ideja i „vječnih pitanja“ koja je Dostojevski postavio, u djelima predstavnika suvremene ruske književnosti, što osigurava novi „život“ tekstova ruskoga klasika i aktivnu uporabu u kulturi njegovih ideja i stajališta.

U istraživanju I. Puškareve (Kuzbasski humanitarno-pedagoški institut Kemerovskog sveučilišta) razmatra se zavičajni diskurs usmjeren na posjete F. M. Dostojevskog regiji i odgovarajuće činjenice iz njegova života. Kao izvori za lokalno fokusirane teme „Dostojevski u Kuznjecku“ koriste se znanstveni, publicistički, umjetničko-publicistički i umjetnički tekstovi stvoreni u različitim povijesnim razdobljima, što omogućuje praćenje dinamike i mijenu akcenta analizirane zavičajne dominante.

Članak G. Romanove i K. Rizaeva (Moskovsko gradsko pedagoško sveučilište) opisuje književni utjecaj poezije F. M. Dostojevskog na djela književnika-beletrista M. N. Albova, čije je stvaralaštvo bilo značajan dio književnoga procesa krajem XIX. stoljeća i ostalo prisutno u kulturnom prostoru i u XXI. stoljeću, zadržavajući osnovne epigonske karakteristike.

J. Voropaeva, A. Ovčarenko (Rusko sveučilište prijateljstva naroda „P. Lumumba“) i I. Mikulaco (Sveučilište Jurja Dobrile u Puli) postavljaju problem proučavanja evolucije futurističkih ideja u ruskoj književnosti od Odojevskog do Dostojevskog i opisuju njihov utjecaj na predstave o budućem društvu i budućem čovjeku u književnosti. Neosporna novina rada postala je utvrđivanje mogućih veza idejno-umjetničkoga svijeta ruskoga klasika s umjetničkim idejama 20-ih i 30-ih godina prošloga stoljeća, što se odražava ne samo u književnosti već i u slikarstvu.

Članak N. Strelnikove (Sankt-Peterburško državno elektrotehničko sveučilište LETI) posvećen je romanu Z. Prilepina *Manastir*. Reference na filozofsko-psihološke romane F. M. Dostojevskog i mnogobrojne reminiscencije omogućuju zaključak o suprotnim svjetonazornim pozicijama autora i o različitom odnosu autora prema njihovim likovima.

Tema novca u romanima F. M. Dostojevskog obrađena je u članku G. Romanove (Moskovsko gradsko pedagoško sveučilište). Na temelju materijala iz djela Dostojevskog analizira se formiranje motiva novca u ruskoj književnosti i njegovo moralno-etičko značenje za razumijevanje svijeta pisca, karaktera i postupaka njegovih likova.

Poetici broja *četiri* u romanima F. M. Dostojevskog posvećen je članak I. Mikulaco (Sveučilište Jurja Dobrile u Puli) i G. Romanove (Moskovsko gradsko pedagoško sveučilište). Numerološki aspekti tekstova Dostojevskog čvrsto su povezani s njihovim simbolizmom i omogućuju nam razumjeti načine dekodiranja skrivenih estetskih značenja, osiguravajući iluziju stvarnosti i stvarajući poseban umjetnički učinak.

V. Razumovskaya (Sibirsko federalno sveučilište) bavi se problematikom „jakih“ tekstova književnosti koje je stvorio Dostojevski i koji su postali kulturno naslijeđe Rusije i svijeta. U članku se koristi koncept centra prijevodne privlačnosti, u čijem se prostoru može realizirati potencijalna visoka prevodivost „jakih“ tekstova ruskoga klasika putem verbalnih i neverbalnih semiotičkih sustava. Posebna pozornost posvećena je razumijevanju prirode veze „jakog“ originala s njegovim sekundarnim verzijama, što osigurava očuvanje djela Dostojevskog u svjetskoj kulturi i književnosti.

Autori navedenih članaka nadaju se da će rezultati njihovih istraživanja doprinijeti suvremenom proučavanju Dostojevskog i novim pogledima na neke aspekte naslijeđa klasika ruske književnosti, čije je stvaralaštvo i u XXI. stoljeću u skladu s aktualnim izazovima suvremenosti.

Želimo zahvaliti autorima na doprinosu obilježavanja 200. godišnjice rođenja Dostojevskog, hvala recenzentima i lektoricama (prof. dr. sc. Nataliji Vidmarović za ruski, Matei Glavinić za hrvatski jezik i dr. sc. Kingi Kowalewskoj za engleski jezik) na znanju, trudu i vremenu, hvala Robertu Stanojeviću i Slavenu Legoviću na grafičkoj pripremi *Tabule*. Posebna hvala na podršci glavnoj urednici časopisa Filozofskoga fakulteta u Puli – *Tabula*, prof. dr. sc. Klari Buršić-Matijašić, izdavaču – Sveučilištu Jurja Dobrile u Puli i Filozofskom fakultetu u Puli.

F. M. Dostojevski je u romanu *Idiot* (III. dijelu, V. glavi) napisao: *Ljepota će spasiti svijet!* Umjetnost, estetika i duhovna ljepota imaju moć unaprijediti i transformirati svijet, doprinijeti miru i harmoniji među ljudima. Nadamo

se da će ova optimistična misao Dostojevskog o snazi umjetnosti i duhovne ljepote doprinijeti harmoniji, miru i općem dobru.

Urednice *Tabule* br. 21

Irena Mikulaco (Sveučilište Jurja Dobrile u Puli, Pula, Hrvatska)

Veronica Razumovskaya (Sibirsko federalno sveučilište,
Krasnojarsk, Rusija)